

DSM (De Standaard)

28.01.2012

Page: 20

Circulation: 102280

2750

41572f

AVE: 22000,00 €

3
DAGEN IN
EEN VINTAGE TREIN

ZUID-AFRIKA DOOR EEN TREINRAAM

Het ouderwetse tjoektsjoekgevoel, **OP EEN TREINBED HET LANDSCHAP ZIEN VOORBIJGLIJDEN, EEN SFEER VAN LANG VERVLOGEN TIJDEN EN EEN MOOI STAALTJE VAN SLOWTRAVEL.** In een stoomtrein van de ene Zuid-Afrikaanse stad naar de andere. Niet de bestemming telt, wel de reis. Wij deden het van Pretoria naar Durban. Helemaal in de stijl van The Great Railway Journeys. Tekst en foto's Lieve Van de Velde

To sister! Een zwarte vrouw op het tegenoverliggende perron kijkt me aan met pretoogjes. *'What 'r yo' upto?'* Durban, zeg ik. Ze klakt met haar tong, zoals ze hier wel meer doet. *'I'm off to work. And tired.'* Ze geeuwt. En dan, alsof ze me een geheim vertelt: *'Weet je, er zijn andere treinen die sneller naar Durban rijden, en, denk ik, ook goedkoper. Hoe lang doe je erover met deze?'* Ik twijfel of ik het haar zou zeggen. *'Ruim twee dagen, bijna drie, eigenlijk.'* *'Woohoo.'* En weer dat tonggeluidje. Ik probeer haar, hangend uit mijn raampje, uit te leggen dat het de reis en niet de bestemming is die telt. Ze steekt een sigaret op en lacht. Ze snapt niets van toeristen en wat zou ze ook? Hoe zou ze ook maar een flauw benul hebben van onze ingebakken nostalgie naar nooit beleefde reizen met de Orient Express, ons ingelepeld door verfilmingen van Agatha Christieromans, om maar iets te noemen? Ze leeft, zoals dat met wel meer dingen het geval is in dit extreem gespleten land, in een parallel universum.

Ik besluit me nu even niets aan te trekken van die Zuid-Afrikaanse schizofrenie en me gewoon te focussen op deze treinrit, die me van Pretoria naar de zuidelijke kuststad Durban zal brengen, door de Drakensbergen en het platteland van de Zoeloeprovincie Kwazulu Natal. Maar ze heeft gelijk, die *sister* op het perron. Voor de snelheid moet je dit niet doen. Nog geen zeventienhonderd kilometer ligt er tussen Pretoria en Durban, een trip waar je met een vliegtuig amper een uur voor nodig hebt, en tachtig euro. Deze trein haalt maximaal zestig kilometer per uur, en soms zelfs niet meer dan twintig. Maar bon, de reis en niet de bestemming dus.

En het is, *let's face it*, een mooi staaltje van *slowtravel*.

ROHANS PASSIE

Een halfuur eerder zijn we vertrokken in Pretoria. En nu staan we stil. Ons stoomtreintje ontsnapt niet aan de wetten van de economie en moet dus zonder morren de lijn vrijhouden voor relevantere treinen.

Het vertreksignaal werd gegeven in het Capital Park Station, een gerestaureerd station aan de noordkant van Pretoria. Victoriaans en pure nostalgie, inclusief oude watertank, klokkentoren en vertreksalon. Het doet enkel dienst voor de treinreizen van Rovos Rail, een privébedrijf dat in de jaren tachtig uit de grond gestampt werd door Rohan Vos, een Zuid-Afrikaan die, zoals wel meer mannen, een passie voor treintjes had. Die passie vertaalde hij naar zijn eigen leven, en hij ging op zoek naar vintage wagons, stoomlocomotieven, lounge- en restauratiewagens, waar dan ook. Meer dan twintig jaar later gaat hij er prat op dat zijn treinbedrijf de meest luxueuze stoomtreinreizen ter wereld aanbiedt. Elke trein draagt een naam van een van zijn kinderen, en in het bedrijfsmagazine waarin ik dit allemaal lees, poseert hij een beetje anachronistisch met zijn twee dalmatiërs, duidelijk een andere passie van de man, die ondanks zijn succesverhaal toch een beetje wereldvreemd de lens in blik. Maar ook deze zakenman heeft het voorbijgejaar de zwartere kant van de sneeuw gezien, met de kredietcrisis en de dip die volgde op het WK voetbal in 2010, een evenement dat een uitzonderlijk aantal toeristen naar Zuid-Afrika haalde en hier en daar een toeristische ondernemer tot hoogmoed aanzette.

Ook vandaag is het nog knokken. Ik tel twintig passagiers op de trein, die normaal gezien tot zeventig mensen kan meenemen. Nu ja, de route Pretoria-Durban is traditiegetrouw een van de minst bevolkte, hoor ik van de stewards, de meeste treinreizigers gaan richting Victoria Falls, naar Kaapstad of, voor de echte treintjesadepten, naar Dar Es Salaam, een route waarvoor je een maand mag uittrekken.

LUI EN LOOM

De trein zet zich krakend weer in beweging. Een trein die ruim een halfuur stilstaat zonder dat één passagier aan het morren slaat: probeer dat maar eens in het gewone leven. De vrouw op het perron wuift me uit en ik doe hetzelfde, terwijl ik, hurkend op een hobbelbed, mijn evenwicht probeer te bewaren. Een bed, zowaar. In een kamer, helemaal voor mij alleen. Met badkamer. Wat in een doorsnee hotel basiscomfort is, wordt in een trein plots het summum van luxe.

Mijn persoonlijke treinreisgeschiedenis beperkt zich tot couchetten of slaapstoelen en een - liever niet te gebruiken - toilet op de gang. Dus ja, dit is kicken. De donkerhouten kastjes en dito stores boven de schuiframen, de oude leeslampjes boven het bed en de minizithoek hebben, het moet gezegd, iets authentieks. Het maakt me nieuwsgierig naar de rest van de trein. Door de schuddebollende gangen loop ik naar de lounge, een wagon met barallures, waar een paar passagiers in doorgezakte leren zetels al aan het aperitief zitten en kicken op de traagheid - later die dag zal ik een hostess horen verkondigen dat de gasten op deze trein vooral veel eten, drin- →

ken en slapen, 'zo is het gewoon'. Ik hobbel voort naar de wagon die mijn favoriete plek aan boord zal worden. De *observation car*, een halfopen stuk trein waar ik, meer nog dan in mijn eigen kamer, geniet van de voorbijglijdende landschappen, de wind in mijn haar en de zon op mijn snoet.

Intussen hebben we de bloeiende giacaranda's, de bomen met roze bloesems waarvoor Pretoria bekendstaat, achter ons gelaten en tuffen we naar Johannesburg, via het legendarische township Soweto, thuisstad van Nelson Mandela en Desmond Tutu, en een zwart woongebied met een mix van golfplaten huisjes (*shacks*), stenen middenklassehuizen en een paar blingblingwoningen. Wanneer de trein de graniet- en goudmijnen in Heidelberg passeert, komt een hostess het buitendek op met een gong. Een geluid dat moet vertellen dat de restauratiewagon ons verwacht. Als lemmingen bewegen we ons door de treingangen richting eetgeuren - dagen na aankomst zal ik bij elk klinglinggeluid nog de oren spitsen en mijn maag voelen grollen, over conditionering gesproken - en ja, het is hier net zoals de tv-films waarin Hercule Poirot in zo'n wagen aan een glaasje port zit te nippen. Kleine houten tafels, aan twee kanten van de wagon, stijlvol gedekt, inclusief strak gesteven tafellakens en blinkende glazen. Een paar minuten later zit ik zelf met een glas wijn naar het buitenleven te kijken, hier en daar toch een klein schuldgevoel onderdrukkend wanneer we traagjes door stations rijden waar wachtende reizigers ons nawuiven, nieuwsgierig bekijken of schaamteloos uitlachen. Met dezelfde nieuwsgierigheid monster ik mijn medepas-

sagiers. Allemaal blank, meestal iets ouder, vooral koppels. Ik probeer de verhalen achter de gezichten uit te vissen en vraag me af of er een treinliefde schuilt achter twee soloreizigers. Niets aan te doen, dit soort reis vraagt gewoon om soapverhalen.

De drie glazen wijn die bij de lunch geserveerd worden - elke gang zijn eigen wijn - missen hun effect niet. In tegenstelling tot de andere reizigers pas ik voor het dessertlikeur en zoek ik doezend - en met de nodige weg-wijzershulp van een steward - mijn weg weer naar mijn kamer, waar ik vecht tegen de siëstrang. Mijn zin om te zien wat er aan de andere kant van het raam gebeurt, wint het van mijn loomheid. Ik weet intussen al dat oktoberlente in Zuid-Afrika geen synoniem is voor lange dagen. Rond zes uur gaat het licht uit, dus rest me niet meer dan vier uur om naar buiten te staren. De industriële stadsrand heeft intussen plaatsgemaakt voor landelijke vergezichten, met strogele vlakten en grasgroene hellingen, stilaan overgaand in *bushes*, en dan weer een stadje. Voor ik het beseft, zijn we daadwerkelijk vier uur verder, sluimert de avondzon over het landschap en heb ik niets anders gedaan dan kijken. In een soort van halfwaaktoestand Afrika zien voorbijglijden, alsof ik naar een natuurdocumentaire zou zitten staren. Tussen waak en slaap door. Dit is relaxed, punt.

STOPPEN!

Eigenlijk is dit niets meer of minder dan een rijdend hotel, bedenk ik. *All-in*, zoals ze dat zo lelijk zeggen. De prijs voor de trip - zo'n 12.000 rand, om en bij de 1.100 euro - dekt alles aan boord. Eten en drinken zoveel je

wilt, en een paar excursies. Een snelle rekenoefening leert immers al snel dat we zelfs met vijftig kilometer per uur in een uur of twaalf in Durban zouden zijn, maar zo gaat het niet. De trein staat een groot deel van de tijd gewoon stil, in *the middle of nowhere* of in een station, simpelweg om de tijd te rekken en de passagiers de kans te geven om een duik te nemen in het landschap dat ze net zagen voorbijglijden. Een *gamedrive* - de lokale term voor een rondrit in een wildpark- of een rit naar de *battlefields* van Spioenkop, waar een van de legendarische Anglo-Boerveldslagen werd uitgevochten. Voor het slagveld annex anderhalf uur gedetailleerde strategische uitleg moet je wel een heel ontwikkelde feeling voor soldaatjespelen hebben, maar het landschap maakt veel goed. En dat we tijdens onze vroegochtendlijke *game-drive* in Nambitipark, in Elandslaagte, liefst vijfleeuwen spotten, houdt onze adrenaline voor de rest van de dag op peil.

Stoppen doen we ook in het victoriaanse Pietermaritzburg, de hoofdstad van de provincie Kwazulu Natal. Het station werd ooit wereldberoemd omdat Gandhi hier in 1893 uit een eersteklaswagon werd gegooid nadat een blanke man had geprotesteerd tegen de aanwezigheid van een niet-blanke. Het verhaal gaat dat Gandhi de hele winternacht in het koude station doorbracht en daarbij zo ontzet geraakte over de discriminatie van Indiërs - en bij uitbreiding zwarten - dat hij besloot om in Zuid-Afrika te blijven en het racisme te bestrijden. Vandaar ook zijn standbeeld in het centrum van de stad. In de buurt van de stad springen we even binnen bij Ardmore Ceramics, een charmant gelegen

keramiekatelier waar lokale kunstenaars bizar kronkelende theepotten, schalen en decoratiespullen maken.

DRESSCODE

Dit is en blijft natuurlijk Afrika, daar kan je zelfs op zo'n luxetreintrip niet omheen. In Ladysmith staan we een halve dag stil nadat de treinbestuurder zich ziek heeft gemeld, en het station verlaten kan alleen met beitel en hamcr, want de sleutel van het ondergrondse veiligheidshek is gewoon zoek. En op het geplande aankomstuur in Durban komt ineens wel heel veel rek te zitten wanneer blijkt dat het station door spoorwerkzaamheden een paar uur ontoegankelijk is. Wat doet een mens dan om die extra tijd te vullen? Eten en drinken, *oh yes*. De treinmanager laat een extra diner aanrukken en het reisgezelschap steekt zich weer in de mooie kleren voor een ongepland diner.

Dat laatste is geen grap. Wie wil reizen zoals in vervlogen tijden, moet de regels volgen. Opkleden voor het diner dus. Zo staat het ook in de reisbriefing van Rovos. *Noblesse oblige, quoi*. Dresscode voor mannen: en jasje en een das, op z'n minst. Vrouwen krijgen geen extra uitleg, zij weten dat soort dingen zo wel. Resultaat: een flinke dosis pailletjes en rugdecolletés tegen diner-tijd. Op papier lijkt het balen, meedraaien in dat vestimentaire theatertje, maar in de praktijk werkt het wel. Het draagt op de een of andere manier bij tot de sfeer van vervlogen tijden die deze treinrit wil oproepen. In dezelfde stijl worden ook laptops, mobiele telefoons, iPods en meer van dat geweerd uit de publieke ruimtes. Wil je facebooken, doe dat dan in je eigen coach, maar

zorg er wel voor dat je zelf een 3G-verbinding hebt, want wifi is eveneens taboe aan boord. Net als televisies en radio's. In de lounge staat een minibibliotheek en worden ook kranten gelegd. Kwestie van de afstand van de echte wereld toch niet al te groot te maken.

Al is die vervreemding er natuurlijk wel. Dat is net wat een reiziger op dit soort trein zoekt. Het is ook een veilige en gezellige cocon, tenslotte. Reizen in een land waar de angst voor straatcriminaliteit zo besmettelijk is dat je stresshormonen meer dan eens in overdrive gaan is niet altijd even ontspannen. Hier mogen ook cortisol & co. even gaan rusten. Een parallel universum, hadden we dat al gezegd? Niet dat de gewone dingen wegvallen. Een mens wil zich weleens wassen. En dat douchen tijdens het rijden duidelijk enige training vergt, leert een mens ook al snel. Of slapen, ook dat heeft iets aparts. Het moet iets te maken hebben met het baarmoedergevoel, maar in slaap gewiegd worden door een knarrende trein, daar kan geen slaappil tegenop. Behalve dan wanneer we de bergen op rijden en het gekreun van staal op staal het wiegen begint te overstemmen. En wanneer ik verderop in de trein de passie tussen twee medepassagiers tot in mijn eigen bed voel oplaaien - zo'n trein blijft daar niet echt onbewogen bij - bedenk ik dat het misschien toch niet zo'n goed idee is om dit als huwelijksreis te boeken.

PRAKTISCH

ROUTE:

Wij deden de Durban Safari-treinroute, via Johannesburg, Germiston, Volksrust, Glencoe, Ladysmith en Pietermaritzburg.

Rovos Rail biedt nog een heel pakket andere driedaagse treinsafari's aan, met als populairste Pretoria-Kaapstad en Pretoria-Victoria Falls. Langere routes zijn onder meer Cape Town - Dar Es Salaam en Pretoria-Swakopmund (Namibië). Bij zowat alle routes horen stops met excursies.

Die gebeuren per bus, minibus of jeep (in de wildparken).

PRIJZEN:

De prijs hangt af van de route en van het type couchette (de treinkamer). Startprijs voor de meeste driedaagse treinsafari's is 12.000 rand (ongeveer 1.100 euro) per persoon in een Pullmansuite. Daarin heb je een bed, eigen badkamer en toilet. Eten en drank aan boord zijn inbegrepen, net als de excursies.

INFO:

www.rovos.com

